

MÆRK
Nationalt Center mod
Æresrelaterede Konflikter

Inddragelse, tillid og
relationsopbygning

Fælles fagligt
vidensfundament

Afslutning og
vedligeholdelse

Løbende opfølgning
og justering

Familieindsats med fokus på æresrelaterede konflikter

Opsporing og familiebehandling
målrettet ikke-vestlige familier
med børn i alderen 11-17 år

Kolofon

Familieindsats med fokus på æresrelaterede konflikter.

Opsporing og familiebehandling målrettet ikke-vestlige familier med børn i alderen 11-17 år.

2025

Materialet er udgivet af Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK).
www.nc-maerk.dk

ISBN – 978-87-93445-92-5 (elektronisk udgave).
ISBN – 978-87-93445-91-8 (trykt udgave).

Der kan frit citeres fra publikationen med angivelse af kilde.

Layout/design: Mouret.dk

Indhold

Baggrund.....	5
Læsevejledning	6

Viden

9

Æresrelaterede konflikter	10
Vold i æresrelaterede konflikter	14

Visitation

17

Målgruppen for MÆRKs familiebehandlingsindsats	18
Visitation til MÆRKs familiebehandlingsindsats	19

Metode

21

Introduktion til den strukturelle familierapi	22
Greb i familiebehandlings opstartsfase	27
Greb i arbejdet med udvikling og forandring i familien ...	32
Afslutning af familiebehandlingen og vedligeholdelse	35

Værktøjer

37

Samtalehjulet	40
Overblikskortet	42
Behandlerpositioner	44
Mesterlære	46
Situationsspil	48
Øvelseskort	50
Aftalekort	52

Gode råd

55

Læs mere	58
Hvor kan jeg hente yderligere hjælp?	59

Baggrund

Erfaringer fra praksis og undersøgelser viser, at nogle børn og unge med ikke-vestlig baggrund vokser op i kollektivistisk orienterede familier med stærke æresnormer. Forskning og praksis i æresrelaterede konflikter i Danmark viser, at problemet særligt er udbredt blandt familier med oprindelse i MENAPT-landene¹, hvor flertallet har muslimsk baggrund. Tilsvarende mønstre forekommer også i dele af Asien som fx Bangladesh, Sri Lanka og visse områder i Indien, hvor æresnormer spiller en vigtig rolle i både muslimske, hinduistiske og kristne grupper.

Æresnormer kan påvirke opdragelsen og familiens beslutningsprocesser. I nogle familier håndhæves æresnormer i opdragelsen på en måde, der bringer barnets eller den unges trivsel, sundhed og alderssvarende udvikling i fare. Barnets lov har skærpet kommunernes ansvar for at beskytte børn og unge. Kommunen skal foretage en screening, hvis der er viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp eller støtte efter barnets lov, fx fordi barnet eller den unge er udsat for en æresrelateret konflikt. Vurderes det, at der er tale om æresrelaterede konflikter, skal kommunen foretage en risikovurdering, før forældre eller netværk inddrages. Dette gælder uanset barnets alder.

For at forebygge mistrivsel og vold i familier berørt af æresrelaterede konflikter er der behov for at støtte familierne i at udvikle sunde grænser og styrke deres kommunikation og relationer. Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK) har derfor udviklet en familiebehandlingsindsats, der understøtter kommunernes håndtering af sager om børn og unge i familier berørt af æresrelaterede konflikter. Formålet er at reducere konfliktniveauet i familien og styrke barnets trivsel ved at forbedre relationer og sætte tydelige, sunde grænser.

Denne håndbog indgår som centralt læsemateriale til undervisningen i MÆRKs familiebehandlingsindsats og understøtter fagpersoners arbejde med at anvende indsatsens metode i praksis. Den er målrettet børne- og ungerådgivere og ledere i børne- og familieafdelinger, samt familiebehandlere, familierådgivere, psykologer og øvrigt relevant personale, der arbejder med familieindsatser.

God læselyst!

¹ Grupperingen MENAPT-lande omfatter Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretanien, Oman, Afghanistan, Palæstina, Gaza, Vestbredden, Østjerusalem, Pakistan og Tyrkiet. KILDE: [Det Nationale Integrationsbarometer \(integrationsbarometer.dk\)](https://integrationsbarometer.dk).

Læsevejledning

Håndbogen består
af fem dele. —————>

Viden giver dig en indføring i relevant viden og særlige opmærksomhedspunkter relateret til æresrelaterede konflikter.

Visitation beskriver, hvem familiebehandlingsindsatsen, der er beskrevet i denne håndbog, kan være relevant for, når du skal visitere familien til indsatsen.

Metode beskriver den strukturelle familieterapi og konkrete greb, som du kan anvende i familiebehandlingen.

Værktøjer indeholder en oversigt samt en beskrivelse af de enkelte værktøjerne, der anvendes i familiebehandlingen.

Godt råd indeholder en oversigt over, hvem du kan henvende dig til, hvis du eller din kommune har brug for mere viden, råd eller sparring.

Viden

Æresrelaterede konflikter

For alle børn og unge har familiens værdier og normer betydning for den enkeltes muligheder for at udvikle sig og trives. Det er derfor relevant at være opmærksom på, hvilke strukturer der præger den enkelte familie. Forskning viser, at der helt overordnet kan være forskelle i opdragelsen og i konflikthåndteringen, når man sammenligner familier med MENAPT-baggrund og familier med dansk baggrund.

I familier med rødder i MENAPT-lande kan børneopdragelsen være præget af en kollektivistisk orientering, hvor æresnormer knytter sig til den sociale gruppe, den enkelte tilhører, herunder familien, slægten og netværket. Det enkelte individ er indordnet i kollektivet, og alle forventes at overholde æresnormerne, da alle familiemedlemmer påvirkes af den enkeltes brud på normerne. Tab af ære kan føre til, at en familie mister status og udstødes af den øvrige familie og netværk.

Definition af en æresrelateret konflikt i barnets lov

Æresrelaterede konflikter dækker over konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Kollektivet kan både udgøres af den nære familie, af den udvidede familie og af netværket, hvoraf dele kan være bosiddende i andre lande.

For at beskytte eller genoprette kollektivets ære og omdømme anvendes en række handlinger til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd. Handlingerne omfatter negativ social kontrol, trusler, udøvelse af forskellige former for vold (fysisk, psykisk, seksuel, økonomisk, digital og stalking), drab, kvindelig omskæring, tvangsægteskaber og udlandsophold, der er til skade for barnet eller den unges sundhed og udvikling, f.eks. genopdragelsesrejser.

Vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (delvejledning 1 af 6 til barnets lov)

I familier præget af stærke æresnormer kan beslutninger og kontrol være fordelt på tværs af flere familiemedlemmer – både inden for husstanden og i det udvidede netværk. Det betyder, at det ikke altid er tydeligt, hvem der har reel indflydelse på barnets liv og valg.

Forskningen viser et kønsopdelt mønster i familierne, hvor kvinder oftere udøver negativ social kontrol som en del af børneopdragelsen for at forebygge et æresbrud, mens mænd oftere udøver vold efter et æresbrud. Ældre søskende kan få ansvar for at overvåge de yngre, hvilket skaber ulige relationer, hvor støtte og tryghed i søskendeforholdet kan mangle. Samtidig kan beslutninger om fx ægteskab eller konflikt-håndtering være påvirket af slægtninge – også i udlandet – hvilket øger presset på barnet og forstærker æresnormerne i familien.

Definition af negativ social kontrol i barnets Lov

Negativ social kontrol anvendes oftest om handlinger, som et fællesskab anvender til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd i henhold til fællesskabets normer.

Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsning af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og gennem isolation og overvågning. Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition på psykisk vold.

Når reguleringen og/eller sanktioneringen medfører begrænsning af individets rettigheder, trivsel eller alderssvarende udvikling bliver den negativ. Negativ social kontrol anvendes i æresrelaterede konflikter, men kan også anvendes i eksempelvis ekstremistiske miljøer.

Vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (delvejledning 1 af 6 til barnets lov)

Migrationens betydning

Når kollektivistisk orienterede familier med stærke æresnormer bosætter sig i Danmark, kan mødet med samfundets individorienterede normer udfordre forældres selvforståelse og oplevelse af autoritet. Det kan skabe usikkerhed og generationskonflikter. Over tid sker der ofte en gradvis forandring, men visse normer kan også genopstå – særligt hvis der er et ønske om at fastholde eller styrke den kulturelle identitet.

Unge adfærd der kan udløse æresrelaterede konflikter

I en dansk kontekst kan en række almindelige og alderssvarende handlinger opfattes som normbrud i familier med stærke æresnormer. Det er ofte disse handlinger, der udløser konflikter, kontrol og vold. Selv små skridt i retning af øget selvstændighed kan opfattes som illoyale og føre til skærpet kontrol.

Konsekvenser for barnet eller den unge

Æresrelaterede konflikter kan have alvorlige konsekvenser for barnets mentale trivsel – både på kort og lang sigt:

Indre konflikter i forhold til loyalitet over for familien kontra egne ønsker.

Følelser af skyld og skam, hvis barnet/den unge søger mere frihed.

Stress og uro på grund af konstant overvågning og kontrol.

Angst for at bringe skam over eller "vanære" familien.

Risiko for depression eller langvarige traumesymptomer.

Selvmondsrisiko eller selvskade.

Forskningen peger på, at når regler, overvågning eller sanktioner bliver en fast del af hverdagen, opleves de ikke nødvendigvis som overgreb, men som en del af familiens måde at fungere på. Barnet eller den unge kan have svært ved at formulere sine oplevelser og forbinde dem med mistrivsel, men det ændrer ikke ved, at mistrivslen er reel. Det er derfor afgørende, at fagpersoner er opmærksomme på adfærdsmønstre, relationer og de signaler, barnet eller den unge udviser – også selvom barnet ikke selv benævner dem.

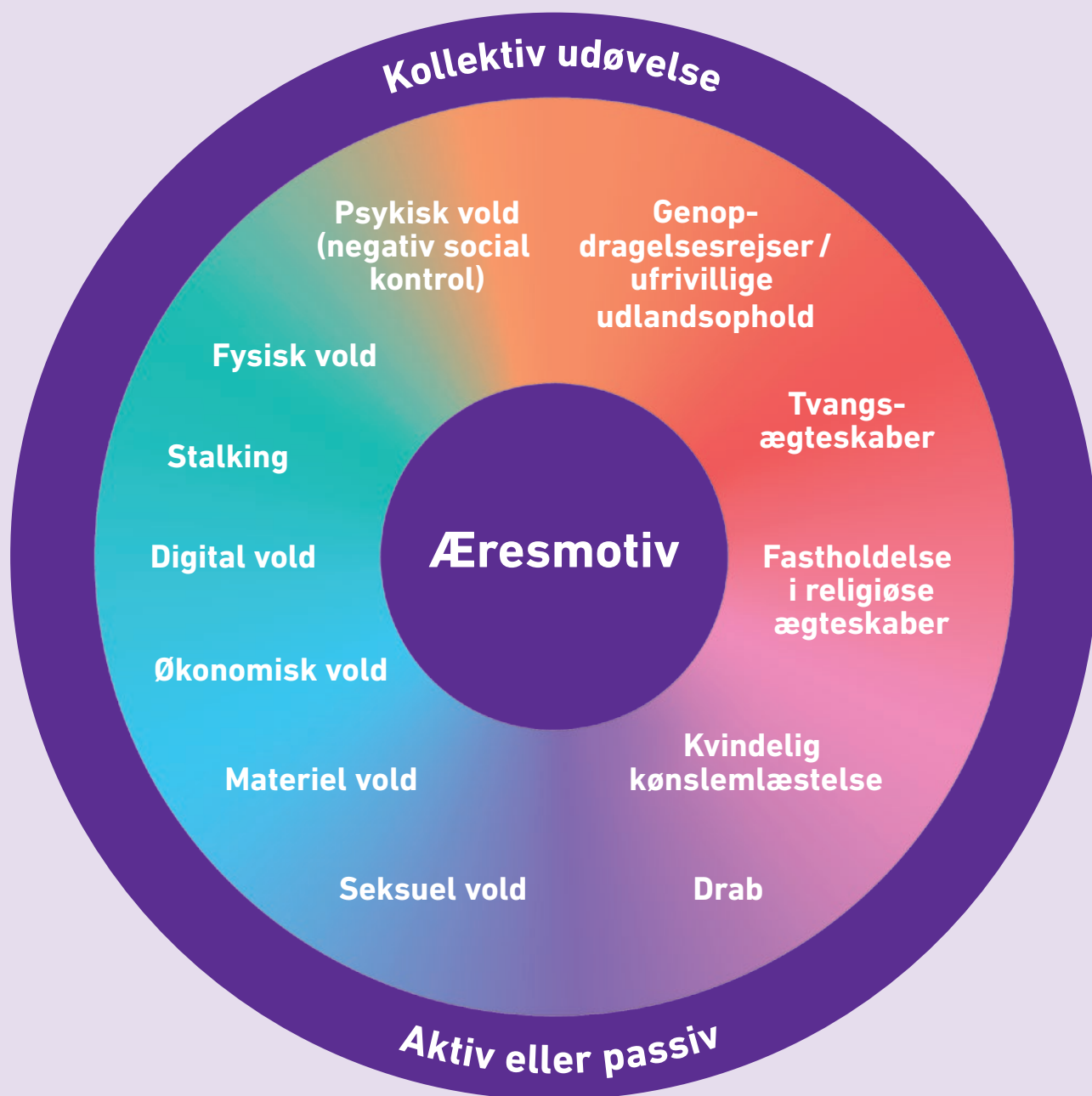
Vold i æresrelaterede konflikter

Vold er ofte en integreret del af familiedynamikken i familier berørt af æresrelaterede konflikter, hvor formålet kan være at forhindre et ærestab eller genoprette familiens ære.

I æresrelaterede konflikter kan alle syv voldsformer forekomme: fysisk, psykisk (herunder negativ social kontrol), seksuel, økonomisk, materiel og digital vold samt stalking. Tvangsægteskaber, fastholdelse i religiøse ægteskaber, genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold, kvindelig kønslemlæstelse samt æresdrab kan også forekomme. Én voldsform forekommer sjældent alene, men optræder oftest sammen med en eller flere andre voldsformer. Voldshandlingerne kan udøves over kortere eller længere tid og med forskellig intensitet og hyppighed.

Vold i æresrelaterede konflikter adskiller sig fra anden vold i nære relationer ved, at:

- Volden har et særligt motiv, nemlig at forhindre et æresbrud eller genoprette familiens ære efter et æresbrud.
- Udøverne ofte er de nærmeste familiemedlemmer, men kan være personer i den udvidede familie og netværk.
- Voldshandlingerne normativt støttes eller tolereres af familie og netværk i Danmark og/eller i udlandet.
- Voldshandlingerne ofte er planlagte og organiserede over længere tid.

Visitation

Målgruppen for MÆRKs familiebehandlingsindsats

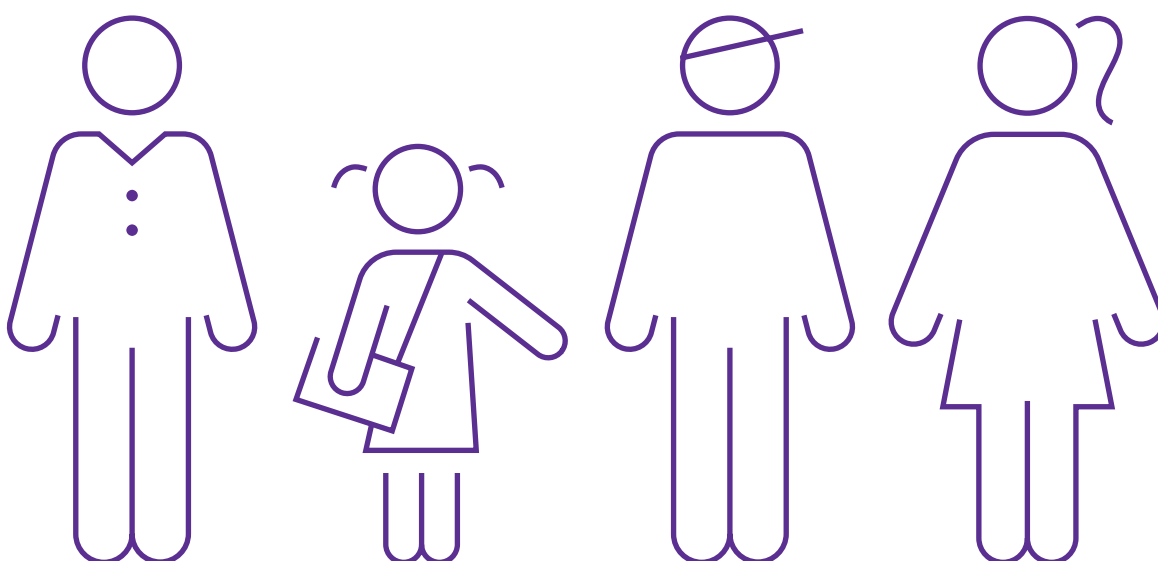
MÆRKs familiebehandlingsindsats er relevant for familier med børn i alderen 11–17 år, hvor du har identificeret, at barnets trivsel og udvikling hæmmes af usunde familiedynamikker, der udspringer af æresrelaterede konflikter.

Indsatsen retter sig mod familier, hvor børn og unge oplever krav og restriktioner, der begrænser deres rettigheder og muligheder for at træffe alderssvarende valg i eget liv, fordi familiens æresnormer og sociale omdømme styrer forventningerne. Det kan omfatte områder som socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job. Konflikterne bliver ofte tydeligere i teenageårene, hvor barnets ønske om frihed, medbestemmelse og identitet møder stærke normer om pligt, kontrol og tilpasning. Det drejer sig om familier, hvor barnet stadig bor hjemme, men påvirkes af krav og forventninger, der skaber ubalance i relationen mellem barn og forældre.

TIP – brug samtalehjulet:

Du kan anvende samtalehjulet i denne guide som redskab til at afdække graden af barnet eller den unges medbestemmelse på centrale livsområder.

Visitation til MÆRKs familiebehandlingsindsats

Når du skal visitere til MÆRKs familiebehandlingsindsats, er det de helt almindelige bestemmelser i barnets lov, der finder anvendelse.

Du skal således foretage alle de sædvanlige sagsskridt, når du modtager en bekymring om et barn eller en ung, der kan være udsat for en æresrelateret konflikt.

Hvis du i forbindelse med screeningen efter barnets lov § 18 identificerer, at der *kan* være tale om en æresrelateret konflikt, er det vigtigt, at du **ikke inddrager barnets eller den unges forældre eller netværk**, før der er foretaget en risikovurdering (jf. barnets lov § 18, stk. 3.).

Dette skal sikre, at inddragelsen ikke forværrer barnets situation. Risikovurderingen skal samtidig bruges til at afklare, om familien er egnet til en støttende indsats som familiebehandling, hvor der fortsat er kontakt og mulighed for at arbejde med forandring.

Når sagen handler om æresrelaterede konflikter, vil det som hovedregel altid være nødvendigt at iværksætte en børnefaglig undersøgelse jf. barnets lov § 20, stk. 1 og/eller stk. 2.

Det er en forudsætning for MÆRKs familiebehandlingsindsats, at der er en vis kontakt og mulighed for dialog med familien, som gør det muligt at igangsætte en forandringsproces. Alligevel kan graden af åbenhed eller villighed fra familiens side variere. Familier kan være ambivalente, skeptiske eller modvillige, og det er ikke i sig selv en barriere for indsatsen. Det afgørende er, at du fagligt vurderer, at der er en mulighed for forandring – og at en indsats kan igangsættes uden at øge risikoen for vold eller anden skade for barnet. Inden indsatsen sættes i gang, er det derfor vigtigt at sikre, at formål, indhold og rammer er tydeligt kommunikeret til familien, samt at risikovurderingen viser, at der er en lav sikkerhedsrisiko.

Under hele forløbet skal du være opmærksom på risikobilledet og på barnets signaler og trivsel og justere indsatsen undervejs, hvis der opstår behov herfor.

Husk!

Når et barn i familien er udsat for æresrelaterede konflikter, kan søskende også være påvirkede – enten som udsatte eller medudøvende. Vær opmærksom på, at du eller kommunen i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse af et barn eller en ung skal vurdere, om der skal foretages en børnefaglig undersøgelse af eventuelle andre børn og unge i familien. (Jf. barnets lov § 21, stk. 4).

Metode

Introduktion til den strukturelle familierapi

Den strukturelle familierapi er en metode, som gennem tiden er brugt i arbejdet med en bred målgruppe af familier, som er kendetegnet ved at have forskellige religiøse overbevisninger, kulturelle baggrunde og problembilleder. Det giver familiebehandleren mulighed for at udforske familiens mønstre, dynamikker, relationer, holdninger og handlinger og på baggrund af det observerede skabe ændringer i familien. Greb og værktøjer fra strukturel familierapi er relevante i denne sammenhæng, idet metodens fokus er at hjælpe familierne med at udvikle og vedligeholde sunde grænser, forbedre deres kommunikation og interaktion og fremhæve passende grænser for at skabe en sundere familiestruktur og reducere konflikter.

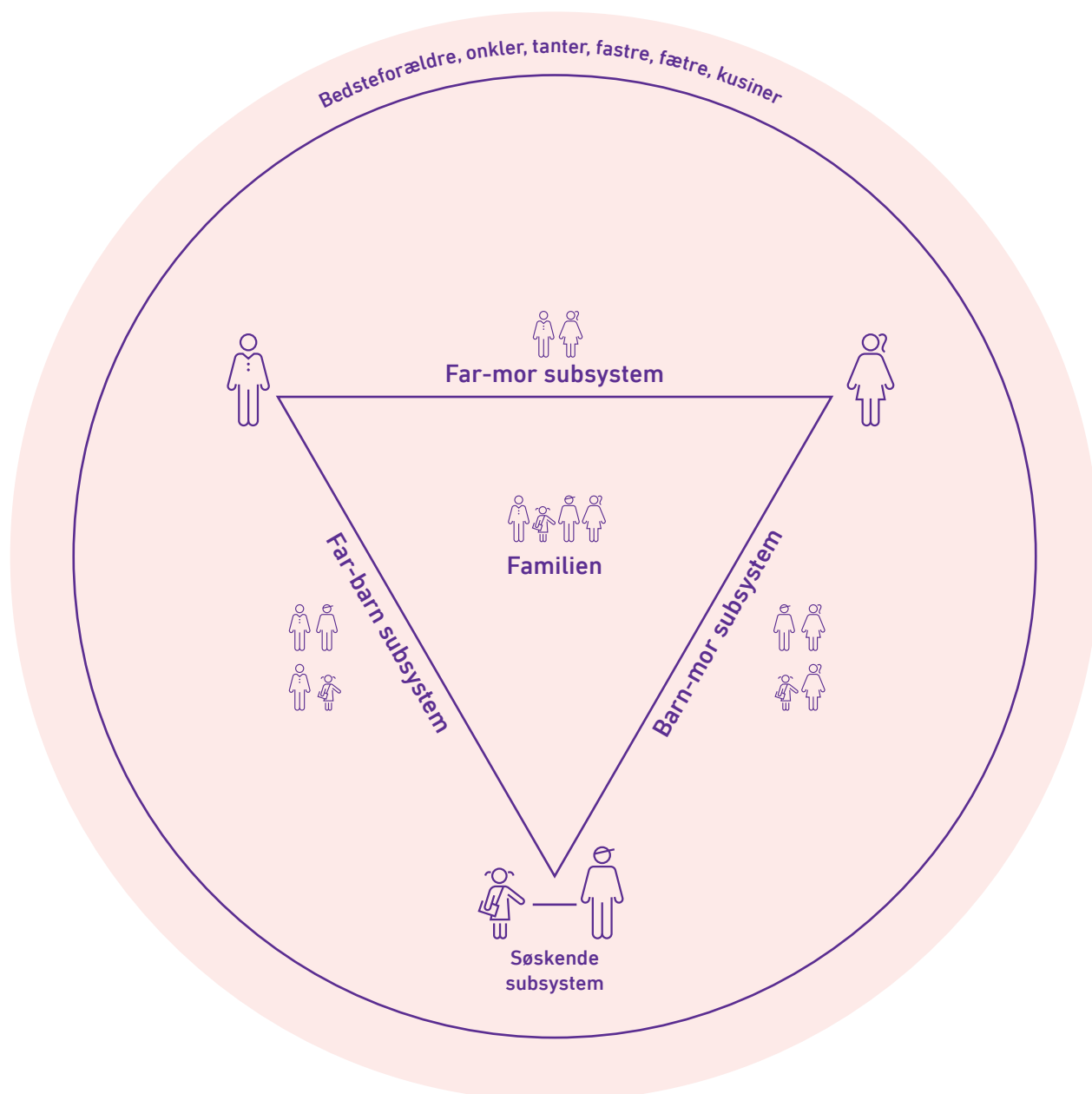
Inspireret af den systemiske tankegang udviklede den argentinske familierapeut, Salvador Minuchin (1921-2017), den strukturelle familierapi. Minuchin adresserer familieproblemer ved at kortlægge forholdene mellem familiemedlemmerne. Familien, dvs. forældre og børn, ses som et overordnet system, som har flere subsystemer, fx

subsystemet mor-datter, bror-søster osv. Ved at observere relationerne mellem familiemedlemmerne får terapeuten et indblik i magtdynamikker, strukturer og grænserne mellem og i subsystemerne. Terapeuten arbejder herefter med at afgrænse de dysfunktionelle forhold inden for familiesystemet og erstatte dem med sundere mønstre. Terapeuten arbejder således på at genstrukturere familien, og kernebegreber i terapien er joining, systemer, subsystemer, grænser, mønstre og hierarkier. Disse begreber vil blive udfoldet i de følgende afsnit.

Den strukturelle familierapi er handlingsorienteret. I arbejdet med familien fokuseres på konkret og fysisk at visualisere og italesætte mønstre frem for at fokusere på abstraktioner, refleksioner og ordrige beskrivelser af egen oplevelse af en situation eller relation. Metoden har en naturlig opstart og afrunding, men er dynamisk i sin veksling mellem forskellige greb og værktøjer, som har hvert sit formål. Grebene og værktøjerne i metoden er således ikke fastlåste, men kan bruges dynamisk af familiebehandleren.

Overblik over greb og værktøjer i den strukturelle familierapi

Greb i familiebehandlings opstartsfase	Greb i arbejdet med udvikling og forandring i familien	Afslutning af familiebehandlingen og vedligeholdelse
Observation	Mesterlære	Hvilken foranstaltninger kan du i dialog med børne- og ungerådgiveren overveje som led i afslutning og vedligeholdelse? Er der fx behov for samarbejde med Familieafdelingen, jobcenter, skole, SFO/klub mv.?
Behandlerpositioner	Iscenesættelse af strukturer	
Joining	Iscenesættelse af situationer	
Alliancedannelse	Reframing	
Værktøjer	Værktøjer	Værktøjer
Samtalehjulet Behandlerpositioner Overblikskortet	Mesterlære Øvelseskort Situationsspil	Aftalekort

Systemer og subsystemer i familier med æresrelaterede konflikter

Ét familiesystem består af flere subsystemer. Det er fx mor-far-, bror-søster- eller søster-søster-subsystemer. I hvert subsystem hersker forskellige dynamikker, der påvirker det store familiesystem. Når du anlægger dette perspektiv på familien, vil det blive nemmere for dig at observere familie-medlemmerne i samspil med hinanden og afdække uhen-sigtsmæssig adfærd, kommunikation eller relationer.

I den patriarkalske familietype har far fx mere autoritet end mor, og det hierarkiske familiesystem giver desuden farmor meget indflydelse på, hvordan barnet skal opdrages og hånd-teres. Den autoritære opdragelsesform kan betyde, at søstre har stærkere bånd og relation, end de hver især har med for-ældrene eller brødrene. Datter-mor-bånd vil formentlig være stærkere end far-datter-båndet, og den udvidede familie vil også have indflydelse på hele familiesystemets dynamikker og handlemuligheder.

Det skal du være opmærksom på i familien

Forældre-subsystemet, fx en ulige rollefordeling, hvor mor er den primære ansvarlige for børneopdragelsen, frem for at mor og far er et forældreteam.

Søskende-subsystemet, søstre skal fx tage sig af hjemmet og har ansvar for mad, tøjvask mv., mens brødrene ikke deltager i disse aktiviteter. Søstre kan have et så stærkt bånd og en så stor ansvarsfølelse over for hinanden, at det påvirker den enes handlemuligheder i forhold til at tale om kontrol eller vold – af frygt for at svigte, belaste eller udsætte den anden. Bror og søster taler måske aldrig sammen.

Mor-datter-subsystemet, moren kan være i alliance med datter, fx ved at skjule mindre overtrædelser for faren. Eller moren kan være den primære udøver af psykisk vold mod datteren.

Far-søn-subsystemet, sønnen kan fx være tvunget af far til at kontrollere søster.

Mor-søn-subsystem, moren kan være bange for sønnens reaktioner, eller morens rolle er helt fraværende i forhold til sønnen.

Far-datter-subsystem, datteren kan have en ikkeeksisterende relation til far og mangler tryghed og mulighed for at italesætte egne ønsker, behov og drømme.

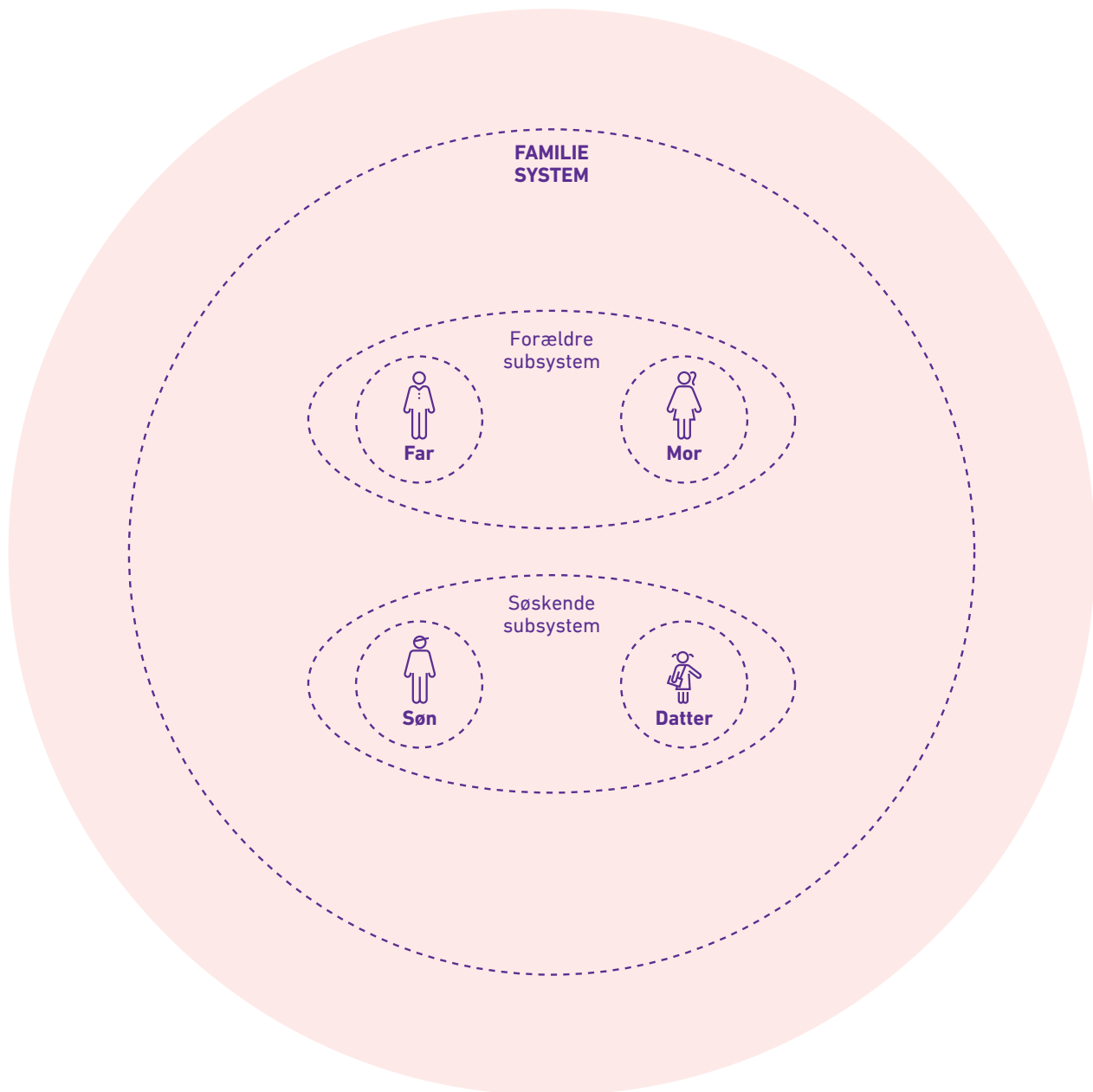
Vær derudover opmærksom på

Tanter/onkler kan agere rådgivende over for forældrene i forhold til opdragelse. De kan også have mandat til at handle på forældrenes vegne, hvis de opdager den unge i en situation, der kan opfattes som en trussel mod familiens ære.

Fætre kan have samme status som brødre i forhold til at holde øje med familiens piger. De kan være mere involverede, hvis der fx er tale om et arrangeret ægteskab fætter og kusine imellem.

Bedsteforældre kan have stor indflydelse på, hvordan børn skal opdrages og håndteres. De kan fx også have mange kontakter i hjemlandet, der kan aktiveres, hvis et barn fx skal sendes på genopdragelsesrejse.

Centrale personer i lokalmiljøet, som kan være familiemedlemmer, men ikke nødvendigvis. Det kan fx være højtstående personer med stor autoritet.

Familiesystemernes grænser

Grænser i en familie har til formål at adskille de forskellige subsystemer fra hinanden. Fx er der en grænse mellem forældresystemet og børnesystemet. Det er et problem, hvis børnene eller forældrene ikke kender eller opretholder grænsen mellem, hvad børn gør, og hvad voksne gør.

Der findes tre former for grænser, du kan undersøge, når en families struktur skal udforskes:

1. **Uklare grænser**, hvor det er svært inden for familiesystemet at præcisere, hvem har voksenansvaret, børneansvaret, hvem beslutter noget, eller hvem har indflydelse.
2. **Rigide grænser**, hvor kontakten mellem subsystemerne er relativt lille. Et eksempel kunne være et forældre-subsystem, som er så optaget af at udøve negativ social kontrol mod pigen i familien, at de mister kontakten til deres øvrige børn, eller at far er så fokuseret på sin rolle som forsørger, at kontakten til børnene ophører. En familie kan også have rigide grænser i forhold til omverdenen, så de vil isolere sig selv og miste fornemmelse for og kontakt med det omkringliggende samfund.
3. **Tydelige grænser**, hvor rollerne i en familie er klart definerede og enkle at forholde sig til. Alle familiemedlemmer har udviklingsmuligheder i deres roller. Systemet kan udvikle sig uden indblanding udefra, samtidig med at kontakt til omverdenen tillades og benyttes.

Greb i familiebehandlings opstartsfase

Understøttende værktøjer til grebene i opstartsfasen

Herunder er værktøjer, der understøtter dit arbejde med familien under opstartsfasen på familiebehandlingen. Du kan bruge værktøjerne som forberedelse til samtalerne med familien, med den unge alene eller sammen med familien. Værktøjerne kan bruges skiftevis, i forhold til hvad samtalen skal have fokus på, hvad du ønsker at afdække eller få mere indblik i. Du finder værktøjerne under fanen 'værktøjer'.

- Samtalehjulet.
- Behandlerpositioner.
- Overblikskortet.

Observation

Under opstartsfasen kan forældre stille dig spørgsmål om forløbets form og indhold, og du kan stille opklarende spørgsmål til familien med udgangspunkt i handleplansmålene fra bevillingen. Når du arbejder med strukturel familierapi, forstås alt i systemer. Det betyder, at så snart du indgår i familiebehandlingen, bliver du en del af familiens system. Denne præmis er vigtig at have for øje, når du arbejder med observation. Her er du ikke en observatør, som kigger ind på familien udefra, for du er selv en del af systemet og påvirker systemet med din tilstedeværelse og ageren.

I takt med dit samvær med familien vil du foretage iagttagelser og observationer, som viser, hvordan familien interagerer med hinanden, hvor langt familien er i forhold til målene for behandlingen, og hvad der skal arbejdes med. Du arbejder således løbende med at observere systemer, grænser, mønstre og dynamikker i aktion, hvor disse synliggøres, udfordres og ændres gennem aktiviteter og øvelser. Du vil fx i løbet af behandlingen bede familien drøfte konfliktfyldte og følelsesladede emner. Det kan være den unges ønske om mere frihed eller forældrenes manglende tiltro til deres barn. Du betragter, hvem der trækker sig, hvem der tager initiativ, og hvem der måske er mere ambivalent.

Hvad skal du være opmærksom på?

- Vær opmærksom på, hvem der taler først, hvor de forskellige medlemmer i familien placerer sig i rummet, hvem der afbryder andre, hvordan de ser på hinanden, hvordan de taler til hinanden, og hvordan de generelt interagerer med hinanden.

Behandlerpositioner

Behandlerpositioner	
Ekspertposition	Nysgerrig og udforskende position
Den rammesættende	Den udviklende
Den rådgivende	Den inddragende

Du kan indtage to overordnede positioner i familiebehandlingen: ekspert eller nysgerrig og udforskende. En position forstås som den rolle, du aktivt indtager i mødet med familien. En behandlerposition er aldrig statisk og vil forandre sig i takt med familiebehandlings fremdrift og udviklingen i familien. Positionerne adskiller sig fra hinanden ved, at du i **ekspertpositionen** er rammesættende og rådgivende over for familien, fx ved at have en tydelig og klar rammesætning og et mål for familiebehandlingen. I den **nysgerrige og udforskende position** er du udviklende eller inddragende, fx ved at spørge ind til den negative sociale kontrol, og hvad forældrenes bekymringer er.

Ekspertpositionen er særligt velegnet fordi:

- Den tydeliggør for familien, hvem der leder og styrer forløbet.
- Den sætter klare, faglige rammer for, hvad der skal arbejdes med.
- Den giver dig mandat til at definere og adskille problemet fra enkelte familiemedlemmer og i stedet gøre det til et fælles anliggende, der udfordrer hele familiesystemet og fastholder alle i bestemte roller. Derfor bliver det nødvendigt, at alle familiemedlemmer bidrager til forandring.
- Du undgår faste definitioner som "offer", "krænker", "gode" og "onde" og fastholder i stedet fokus på forandringer i familiedynamikken.

Gode råd

Du skal kunne veksle mellem ekspertrollen og en mere tilbagetrukket position i din guidning og rådgivning af familien, alt efter, hvad situationen kalder på.

Hvad skal du være opmærksom på?

- Du har gjort dig faglige overvejelser om, hvor, hvorfor og hvordan du fremstår over for familien – og hvilken betydning det kan have for samarbejdet.

Hvorfor?

Det har betydning for dine muligheder for at indgå i en tillidsfuld relation med familien. Der kan være faktorer, du ikke har kontrol over, uanset hvilken position du indtager, fx kan alder, køn, etnicitet og fremtoning have indflydelse på, hvordan familien betragter dig. Det kan også have indflydelse for samarbejdet, om familien oplever, at du har indsigt i eller viser interesse for deres kultur, værdier og tankesæt.

- I har fælles mål for familiebehandlingen.

Hvorfor?

For at familiebehandling skal være meningsskabende, må der være en vis grad af enighed om mål og delmål mellem dig og familien. I de situationer, hvor det ikke er tilfældet, er det vigtigt, at du er responsiv over for dette dilemma ved at turde italesætte eventuel modstand og vise oprigtig forståelse for familiens situation. Din dagsorden kan fx være at arbejde med handleplansmålene i bevillingen sammen med familien, mens forældrenes mål kan være at undgå yderligere indblanding fra systemet.

- I har fundet en fælles retning for familiebehandlingen.

Hvorfor?

Selvom du og familien har forskellige mål, kan I sammen drøfte, hvordan de kan opfyldes gennem samme middel.

Obs

Hvis noget er gået i stå, en konflikt synes at optrappe, idéer udebliver, eller møderne bliver ensformige, kan du overveje, hvordan din behandlerposition har indflydelse på situationens udvikling. Ved at afprøve andre positioner kan du skabe bevægelse og nye muligheder i forløbet. Det kan åbne mulighedsrummet og bidrage til, at både du og familien bevæger jer ud af en fastlåst situation.

Overvejelser om positionering som behandler før, under og efter mødet med familien kan være:

- Hvilke muligheder giver de forskellige positioner dig i arbejdet med familien?
- Hvilke "spilleregler" og mulige udsagn åbner eller lukker sig, når du skifter position? Du kan løbende indtage forskellige positioner og dermed bruge forskellige typer spørgsmål og adfærd.
- Hvilke positioner taler personer ud fra? Det gælder både dig selv og familiemedlemmerne. En person repræsenterer ofte flere positioner samtidig. Du kan fx være kvinde, offentligt ansat, hjælper og familiebehandler på én gang.

Vær opmærksom på:

Du kan i mødet have en oplevelse af at tale ud fra din behandlerposition med faglig ekspertise, mens familiemedlemmer kan reagere tydeligere (hensigtsmæssigt/uhensigtsmæssigt) på andre behandlerpositioner, eller på køn, alder eller den specifikke spørgeform. Sker det, kan du sparre med kolleger for at udforske, hvad du gør i en sådan situation.

Joining

At du *joines* betyder, at du viser forståelse, lægger dig i tråd med og viser accept for det enkelte familiemedlem. Du *joines* med hvert familiemedlem, så der opstår en ligeværdighed og balance i rummet trods familiemedlemmernes uenigheder. For at skabe forandringer er det nemlig en forudsætning, at du bliver accepteret af familiesystemet. Du arbejder med at gå uforbeholdent ind i hvert familiemedlems oplevelse af situationen og viser, at du accepterer og forstår hvert enkelt medlem.

Hvad skal du være opmærksom på?

- Det kan være hensigtsmæssigt, at du som udgangspunkt først *joines* med det familiemedlem, som står uden for eller er isoleret i familiesystemet.
- Du kan skiftevis *joine* med forskellige familiemedlemmer for strategisk at give forskellige medlemmer forskellige pladser, roller og positioner, så de hver især føler sig godt tilpas, bliver hørt og forstået.
- Du kan *joine* med et medlem ad gangen eller hele familien, afhængigt af konfliktniveau og tilknytning familiemedlemmerne imellem.
- Du viser forståelse for familiens hierarki ved fx at tiltale faren først, hvis det er sådan, familiens struktur er bygget op.

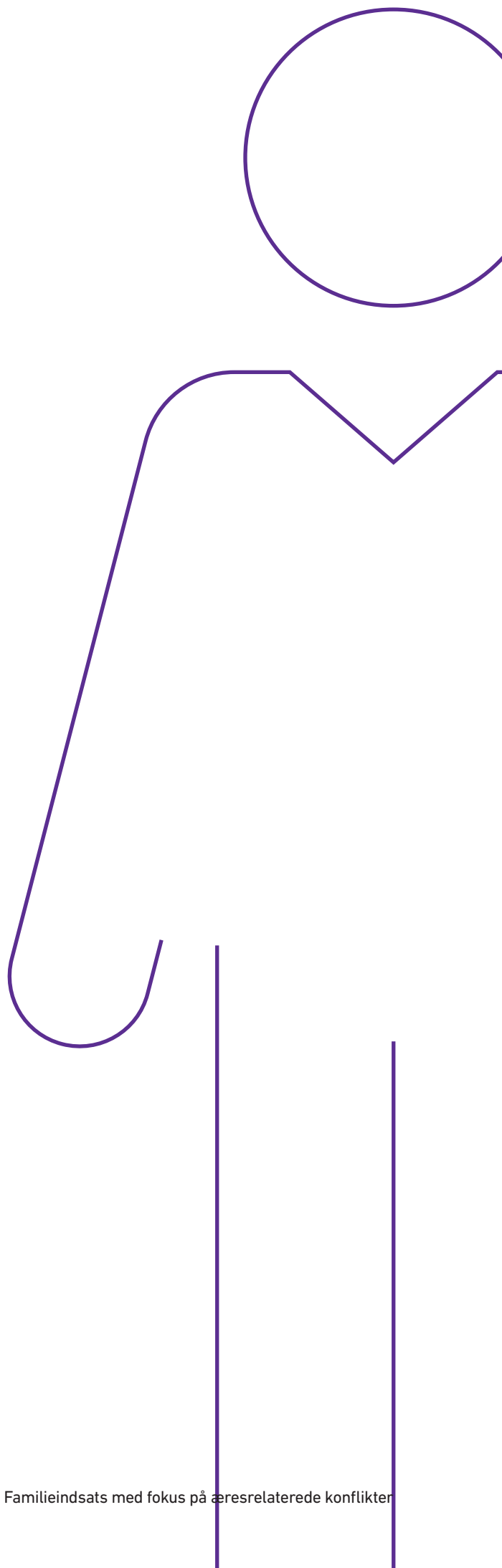
Alliancedannelse

Alliancedannelsen består i, at du skal etablere en relation til hvert familiemedlem, som bidrager til at skabe tillid og tryk, samtidig med at du fastholder tydelighed i din position som fagekspert, rammesættende og styrende af forløbet. En alliancedannelse er dog ikke ensbetydende med, at du accepterer eller imødekommer holdninger og synspunkter hos familiemedlemmerne. Det betyder, at du giver et familiemedlem plads til at ytre sig, at du følger vedkommende i dennes fortælling og prøver at forstå de bagvedliggende grunde til et særligt synspunkt eller holdning. Du kan senere i behandlingen udfordre dette, fx ved at forstå, at forældrene udøver negativ social kontrol, fordi de er bekymrede for den unge, men at deres håndtering af bekymringen er forkert og kan udfordres og ændres.

Når du arbejder strukturelt med familiebehandling, tager du parti både for det, der umiddelbart syner sundt, og det, som syner usundt. Du vil tage parti skiftevis med alle medlemmer i familien. Baggrunden for arbejdet med at tage parti er erkendelsen af, at der i et familiesystem ofte hersker en hierarkisk ubalance, hvor forskellige familiemedlemmer holder hinanden i skak. Ved at lægge hele din sympati over på den ene side forsøger du at gøre denne ubalance meget synlig for, på den måde at bevæge systemet. Det kan du gøre ved kun at give et familiemedlem taletid, ikke anerkendende, når et enkelt medlem taler, eller simpelthen ved at give et medlem ret, når en konflikt eller uoverensstemmelse drøftes. Du tager altså ikke parti, fordi et familiemedlem har mere ret end et andet, men for at skabe bevægelse og forandring i et uhensigtsmæssigt familiesystem. Du tager parti for at ryste det måske fastlåste familiesystem. Fx kunne en familie have en fastlåst fortælling om faren som krænker og moren som problemløser. Når du tager parti med far, viser det familien en ny måde at strukturere sig på. Det betyder, at du tager parti for faren som menneske, men ikke for den krænkelse, faren har begået. Senere i forløbet tager du parti med moren, eller børnene for at vise og ændre på en mulig fastlåshed i systemet.

Hvad skal du være opmærksom på?

- Det vil være oplagt at starte med at tage parti med det familiemedlem, som enten udviser størst mistillid eller modstand mod behandlingen – eller det familiemedlem, som har en meget fastlåst position i familien, fx udøveren af negativ social kontrol eller den unge, der udsættes for det.
- Alliancedannelse kan udformes på flere forskelle måder: Gennem joining eller alliance med subsystemer under mødet. Alliance kan også foregå i den forberedende fase, fx ved, at du tilegner dig viden om familiens kultur, herkomst eller den situation, familien befinder sig i, fx kontakten til kommunen.
- Familiens kontekst medtænkes ved, at du fx spørger ind til, hvordan farens baggrund eller oplevelser har haft betydning for den måde, han i dag er far på. Det kan også være morens venindegruppe i boligområdet, som har en stor betydning for, hvorfor datterens ære må beskyttes, så moren ikke udstødes og stemples som en dårlig mor af gruppen.

Greb i arbejdet med udvikling og forandring i familien

Understøttende værktøjer til grebene i arbejdet med udvikling og forandring i familien

Herunder er værktøjer, der understøtter dit arbejde med udvikling og forandring i familien. Du kan bruge værktøjerne som forberedelse til samtalerne med familien, med den unge alene eller sammen med familien. Værktøjerne kan bruges skiftevis, i forhold til hvad samtalen skal have fokus på, hvad du ønsker at afdække eller få mere indblik i. Du finder værktøjerne under fanen 'værktøjer'.

- Mesterlære.
- Situationsspil.
- Øvelseskort.

Når du har fået indblik i familiens dynamikker og strukturer, skal du arbejde mere konkret med udvikling af nye og mere hensigtsmæssige mønstre og adfærd mellem familiemedlemmerne. Formålet med behandlingen er nu, at familiemedlemmerne gennem øvelser og opgaver bliver opmærksomme på uhensigtsmæssig adfærd og mønstre og hjælpes med at træne ny adfærd, der giver sundere relationer i familien. Dette er et "legerum", hvor forældrene øver og prøver sig frem med stor støtte og guidning fra behandleren.

Hvad skal du være opmærksom på?

- Det er vigtigt, at du har blik for, at der fortsat er joining med familiemedlemmerne, så de føler sig trygge trods omstændighederne.
- Forandringsarbejde kan foregå i sessioner, hvor hele familien deltager, men det vil også være relevant at opdele familien og arbejde med dem adskilt, fx at invitere forældrene til behandling alene, eller have den unge for sig selv eller den unge sammen med én forældre.
- Det er en fordel og er med til at skabe ro, hvis du starter med at benytte dig af værktøjet Mesterlære, som giver mulighed for, at forældrene ser eksempler på alternative handlingsmuligheder fremført af behandleren, ligesom det kan benyttes til at give deltagerne en reel oplevelse af, hvordan konkret adfærd kan opleves på egen krop.

Mesterlære

Mesterlære er et greb, der kan benyttes, når det er udfordrende og svært for et familiemedlem at kaste sig ud i at træne og øve nye handlingsmønstre. Med mesterlære-grebet kan du planlagt og tydeligt fremvise forskellige handlingsformer i din ageren med familiemedlemmerne. Familiemedlemmerne sættes i situationer, hvor de på egen krop mærker, hvordan forskellige former for adfærd kan opleves. Oplevelsen kan være med til at forstærke familiemedlemmernes forståelse for det videre arbejde med selv at afprøve nye handlingsformer. Du skal vurdere, hvilke familiemedlemmer der skal deltage i en mesterlære-session. Øvelsen er rettet mod den/de specifikke familiemedlemmer, der skal ændre en konkret adfærd.

Tip

Hvis træningen handler om alternative handlemåder til negativ social kontrol, kan det være relevant, at det familiemedlem, der udsættes for kontrollen, ikke deltager i første omgang for at undgå en konfrontation.

Iscenesættelse af strukturer

Ved at arbejde med iscenesættelse af strukturer får du mulighed for at kunne observere familiens interaktion i en ufarlig situation, men dog fortsat i en situation, hvor eventuelle mønstre, alliancer og dynamikker vil træde frem i måden, de taler sammen på. Du igangsætter fx en samtale mellem familiemedlemmerne om et andet og mere ufarligt emne end det problem, der er årsagen til, at familiebehandling er igangsat. Det kan være samtaler om den morgen, familien har haft inden mødet i familiebehandlingen. Det kan også være en samtale om noget aktuelt, der sker her og nu, eller om noget, der tidligere er sket, som familien er optaget af. Måden, du spørger ind til disse emner på, vil være afslappet og minde om smalltalk eller en mere klichépræget samtale. Herudover arbejder du også bevidst med, hvordan familien placeres i behandlingsrummet, idet dynamikker kan understøttes og forandres gennem den måde, familiemedlemmerne fysisk placeres i forhold til hinanden under samtaler og træningsøvelser.

Iscenesættelse af situationer

Du kan også arbejde med iscenesættelse af situationer. Her handler det om at arbejde med konflikten i selve behandlingsrummet for at skabe ændringer – og erfaringer med disse – mens familien er til stede. I dette arbejde kan du påtage dig forskellige roller. Du kan for eksempel navigere mellem at indtage rollen som "regissør", der iscenesætter konfliktfyldte sekvenser, "vejlederen", der træder ind og støtter kommunikationen mellem familiemedlemmerne, når den bliver fastlåst, eller som "dirigenten", der sikrer, at så mange stemmer som muligt bliver hørt. Disse roller er særligt relevante i familier, hvor det vurderes, at træning af konkret adfærd er mere forståeligt og brugbart end refleksiv samtale. Der er ingen klare rammer for, hvem disse familier er, men det kan fx være familier, der i samtaler giver udtryk for det, de tror, behandleren gerne vil høre, i stedet for at fortælle, hvad der faktisk foregår i familien. Samtidig er du opmærksom på, hvad der er muligt for det enkelte familiemedlem i den konkrete familie, så du ikke udsætter nogen for mulige repressalier.

Reframing

Reframing er et kommunikativt greb, som du kan bruge i familiebehandlingen til at omformulere de antagelser, familiemedlemmerne giver udtryk for om hinanden. Ofte vil familiemedlemmerne udtale sig om hinanden i negative vendinger, som fx: "Han vil bestemme alt", "Hun er altid bange for, hvad andre siger om os", "Ære er vigtigere for ham, end om jeg har det godt", eller "Hun har ingen respekt for sine forældre". Sådanne udsagn kan udvikle sig til snævre og fastlåste mønstre, som låser familiemedlemmernes forståelse af hinanden. Her kan du bruge reframing til at åbne nye perspektiver og mindske konflikten.

Reframing kan anvendes både i individuelle samtaler med den unge eller forældrene, og i samtaler med hele familien samlet.

Eksempler:

- Når en forælder siger: "*Hun har ingen respekt for sine forældre*," kan du reframe det til: "*Så hun er en pige, der ved, hvad hun gerne selv vil.*"
- Når den unge siger: "*Han vil bestemme alt*," kan du reframe med: "*Så din far bekymrer sig om dig og har derfor behov for at vide, hvad du laver.*"

Tip

- Du kan indtage forskellige roller, når du iscenesætter situationer, som kan understøtte forandringer i familien. Disse roller er ikke at forveksle med de mere overordnede positioner, du kan indtage, som er beskrevet i afsnittet ovenfor. Rollerne er altså ikke afhængige af, hvilken overordnet position du har indtaget i arbejdet med familien.
- Som **regissør** skaber du bevidst situationer eller settings, hvor det konfliktfyldte i familien får lov at udspille sig. Det kan gøres ved bevidst at tage fat i et "sprængfarligt" emne, som du ved vil provokere flere af familiemedlemmerne, og en konflikt vil opstå.
- Som **vejleder** træder du til og hjælper familien med at tale igennem det konfliktfyldte. Det kan gøres ved at hjælpe familien med at formulere sig på en respektfuld måde over for hinanden eller ved at komme med løsningsforslag.
- Som **dirigent** hjælper du familien med, at alle bliver hørt og får en stemme i dialogen. Det kan gøres ved at agere ordstyrer eller afbryde et medlem, som taler meget, og give ordet til en, der ikke siger så meget.

Afslutning af familiebehandlingen og vedligeholdelse

Understøttende værktøjer til afslutning og vedligeholdelse

Herunder er værktøjer, der kan bruges i dit arbejde med afslutning og vedligeholdelse af familiens udvikling. Du finder værktøjerne under fanen 'værktøjer'.

- Aftalekort.

Overvejelser om vedligeholdelse

- Gennemgå den positive udvikling med familien og fremhæv de kompetencer, der er opnået gennem familiebehandlingen.
- Tal med familien om tilbagefald til uhensigtsmæssige strukturer.
- Brug aftalekortet.
- Overvej mulighed for opfølgningssamtaler, fx hver 3. eller 6. måned.

Afslutningsfasen indtræder, når du begynder at opleve, at familiemedlemmerne over tid interagerer og forholder sig mere hensigtsmæssigt til hinanden. Der vil sjældent være tale om, at alle udfordringer i familien er løst, men nærmere at der er skabt en erfaring hos familiemedlemmerne om nye måder at handle og agere på i relationerne, som giver bedre plads og indflydelse til det enkelte familiemedlem.

Den strukturelle tilgang har fokus på at inddrage netværk og storfamilie, hvis de kan være en ressource. Du bør være interesseret i, hvilke personer der er i netværket, og hvilken hjælpeposition de vil kunne få i forhold til familien. Der kan trækkes på flere forskellige personer, som vil få hver deres opgave og betydning i støtten af familien.

I forbindelse med afslutningen af familiebehandlingen kan det være en god idé, at du hjælper familien med at skabe et kort over aftaler og handlingsmuligheder, som de kan støtte sig op ad efter afsluttet behandlingsforløb. Det kan også indeholde de ressourcepersoner i netværket og storfamilien, som har fået en rolle i forhold til at støtte familien, samt de handlinger, som familiemedlemmerne kan foretage, hvis der opstår konflikter igen. At skrive aftalerne ned sammen med familiemedlemmerne har den styrke, at aftalerne bliver mere forpligtende og får en kontraktlignende karakter. Som behandler indtager du en rammesættende position. Her påtager du dig ansvaret for, at kortet bliver lavet, mens familien er til stede, og at familiemedlemmerne kan acceptere indholdet. Det kan kræve tid og tydelig styring, men det sikrer samtidig, at eventuelle konflikter kan komme frem, mens behandleren er til stede og kan støtte familien, i stedet for at familien står alene med det, når forløbet er afsluttet.

Hvilke støtteforanstaltninger kan du overveje som led i vedligeholdelse?

- Råd og vejledningstilbud til børn, unge og familier.
- Skole- og dagtilbud.
- Støttekontaktpersonsordning.
- Individuelle psykologsamtaler.
- Støtte til fritidsaktiviteter.
- Samtalegrupper eller netværksdannende forløb.
- Praktisk, pædagogisk støtte i hjemmet.
- Kombineret foranstaltning.

Værktøjer

Værktøjer

Herunder finder du værktøjer, der kan anvendes i dit arbejde med familien under opstartsfasen, i arbejdet med udvikling og forandring i familien, samt til afslutning og vedligeholdelse af den positive udvikling.

Du kan bruge værktøjerne som forberedelse til samtalerne med familien, med den unge alene eller sammen med familien.

Værktøjerne kan bruges skiftevis i familiebehandlingens faser afhængigt af, hvad du skal have fokus på, eller hvor du er i forløbet med familien.

Tip

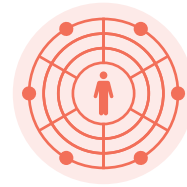
Du kan med fordel hente inspiration og få overblik både i forhold til værktøjer og tilbud, som du kan inddrage eller henvise til. Du kan fx læse om værktøjerne Netværkskortet og Genogrammet, som kan supplere ovenstående redskaber og styrke din tilgang og dialog med familien.

nc-maerk.dk/publikationer-og-materialer/2018/metodehaefte-til-arbejde-med-aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol/

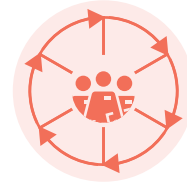
Samtalehjulet

Refleksiv dialog og skalering af oplevet trivsel.

Overblikskortet

Kollegial sparring, supervision, vidensdeling og planlægning af familiebehandlingen.

Behandlerpositioner

Interaktion med familien.

Mesterlære

Træningsøvelse (adfærd).

Situationsspil

Træningsøvelse (adfærd).

Øvelseskort

Træningsøvelse (adfærd).

Aftalekort

Aftaler, handleanvisninger og inddragelse af ressourcepersoner.

Samtalehjulet

Formål

Refleksiv dialog og skalering af oplevet trivsel.

Hvem kan bruge værktøjet?

Børne- og ungerådgiver og familiebehandler.

Sådan bruger du værktøjet

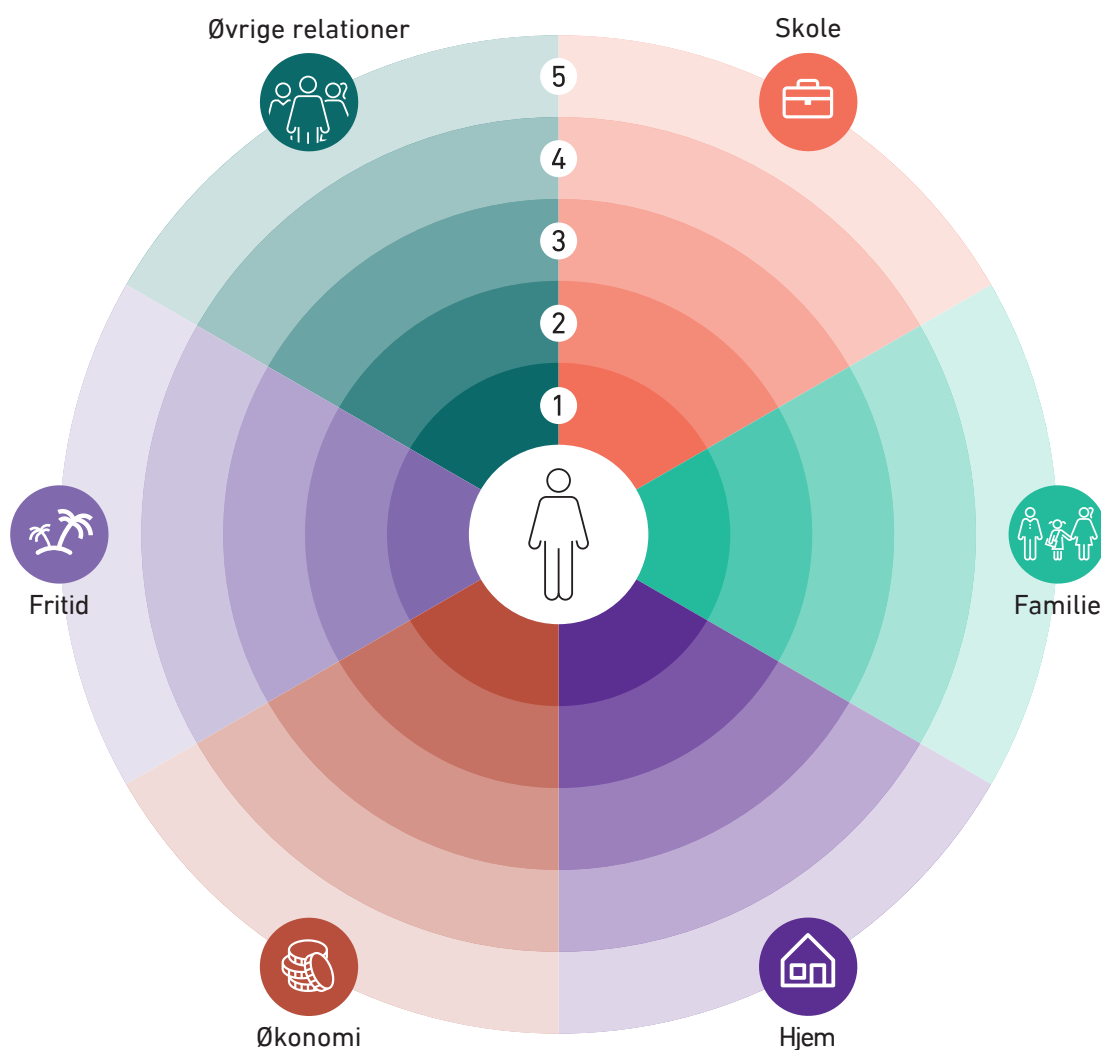
Samtalehjulet hjælper dig med at komme rundt i alle aspekter af den unges hverdag. Sammen med den unge sætter du kryds inden for temaerne på en skala fra 1-5, hvor 1 er mindste grad af kontrol eller begrænsning, og 5 er største grad af kontrol eller begrænsning. Du behøver ikke gennemgå samtlige emner, men vælg de relevante. Udfyld samtalehjulet ud fra de emner, den unge tager op. Du kan bruge samtalehjulet dynamisk og genbesøge temaerne på et senere tidspunkt for at følge udviklingen. Du kan også vælge ikke at bruge skaleringen og kun tale med den unge ud fra emnerne.

Du kan fx indlede samtalen med:

Nu vil jeg stille dig nogle spørgsmål om, hvad du får lov til at gøre og ikke får lov til at gøre. Jeg kommer også til at spørge, om der er ting, som du føler, du skal gøre. Det har jeg brug for at vide for at forstå, hvordan jeg bedst kan hjælpe dig.

Eksempler på spørgsmål til at afdække **begrænsninger**

- *Er der noget, du har lyst til at gøre, som du ved, at dine kammerater har lov til, men som du ikke må? Hvis ja – fortæl mig om dem. Hvad vil der ske, hvis du alligevel gjorde det og blev opdaget?*
- *Er der noget, du har lyst til at gøre, som du ikke tør fortælle din familie om? Hvis ja – hvad tror du, der vil ske, hvis du fortæller familien om det?*
- *Hvem siger, at du skal gøre det? Siger han/hun/de, hvorfor du skal gøre disse ting?*

Eksempler på spørgsmål til at afdække **kontrol**

- Er der ting, som du skal, men som dine kammerater ikke skal?
Hvis ja – fortæl mig om dem.
Hvad vil der ske, hvis du ikke gør det?
Hvem siger, at du skal gøre de ting?
Fortæller han/hun/de dig, hvorfor du skal gøre disse ting?

Overvej herefter:

- Hvilke typer behov, kontrol og begrænsninger tager den unge op i samtalen?
- Kan du afdække, om de er motiveret af æresopfattelser?

Skriv din vurdering af, om begrænsningerne og behovene virker alderssvarende og rimelige eller det modsatte. Tal gerne om opsummeringen med den unge og spørg, om han/hun genkender sig selv eller vil præcisere/tilføje noget.

Overblikskortet

Formål

Kollegial sparring, supervision, vidensdeling og planlægning af familiebehandling.

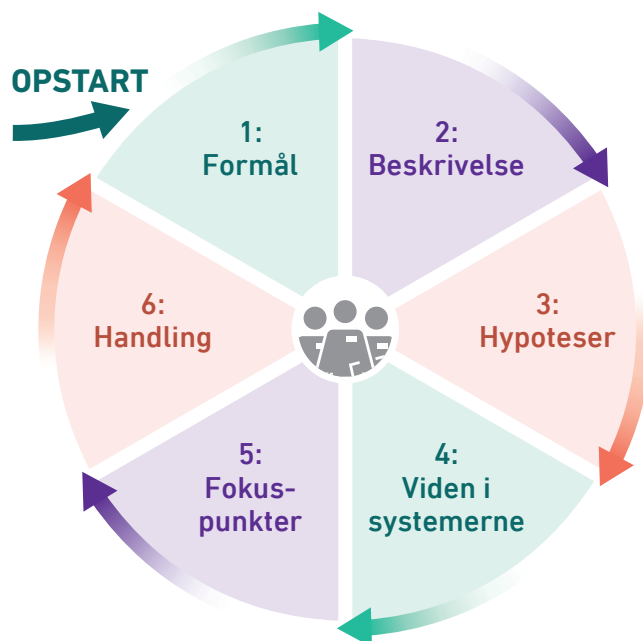

Hvem kan bruge værktøjet?

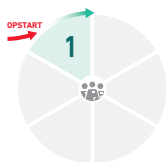
Familiebehandler, supervisor, tværfagligt team.

Sådan bruger du værktøjet

Du kan bruge overblikskortet, når du skal planlægge din session med familien, i supervision med supervisor eller fx i teammøder om familien eller som afsæt for kollegial sparring. Du/I starter med at definere et formål med brugen af overblikskortet. Vælg en facilitator, hvis opgave er at være meget nysgerrig og undersøgende, så de forskellige elementer bliver uddybet. Skriv det på en tavle/flipover/fællesdokument.

Udviklet af Rikke Cecilie Bjerrum & Sussie Nielsen,
Københavns Professionshøjskole (2020).

Trin 1: Formål

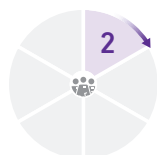
Start med at definere formålet med mødet, supervisionen eller teammødet. Hvad skal fokus være? Tag udgangspunkt i familiebehandlings mål, fx:

"Når jeg går fra mødet i dag, vil jeg gerne være skarp på, hvordan jeg..."

... kan møde familien åbent og positiv

... får far mere på banen og til at se meningen med at deltage

... sikrer, at datteren føler sig tryk og sikker både under og efter mødet"

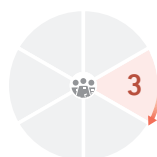
Trin 2: Beskrivelse

Nu går du/I videre med at beskrive fakta om familien (gerne også visuelt på tavle), fx hvad ved du/I om familien, fx kontekst, systemer, grænser, hierarkier og subsystemer. Det giver et overblik over, hvordan familien forstås lige nu; fx:

"... Så faren er den, der kontrollerer pigerne; hvad så med mor, hvor er hun?" (hierarkier og subsystemer)

"... Er der nogle veninder, datteren er særligt sammen med? Hvornår ser de hinanden? Er de nogle gange hjemme hos familien?" (systemer, kontekst, grænser)

"... Jeg bliver nysgerrig, fordi vi ved meget lidt om lillebroren. Hvilken rolle spiller han? Hvordan er hans relation til mor, far, søskende?" (hierarkier, subsystemer, grænser)

Trin 3: Hypoteser

På baggrund af den viden, der nu er genereret, byder I ind med alle de hypoteser, forforståelser og ideer, I kan have om familien. Alt er tilladt at sige. Det er vigtigt, at alle hypoteser kommer frem, så der kan arbejdes med deres sandsynlighed, fremfor at de ikke kommer frem og alligevel påvirker mødet med familien, fx:

- Fagperson: *"... Jeg tror, faren står lidt alene med sit synspunkt på kontrollen, og heldigvis støtter mor pigerne og beskytter dem"*
- Facilitator: *"... Det må godt nok være svært at stå så alene, som faren gør i denne familie. Han er placeret i en rolle som den onde. Hvor er moren i den fortælling?" (udfordre den umiddelbare forståelse for at udvide perspektiverne på familiedynamikker, grænser, hierarkier m.v.)*

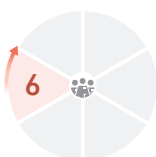
Trin 4: Viden i systemerne

De hypoteser, der er blevet præsenteret, bliver nu analyseret med afsæt i den erfaring og faglige viden, I har om de forskellige emner/problematikker, der er dukket op. Facilitators opgave er at få afgrænset, hvilke hypoteser der er vigtigst at få udforsket. Tag udgangspunkt i hypotesen og jeres viden og drøft, om der er eventuelle observationer/tegn/indikatorer, som ikke er blevet udforsket.

Trin 5: Fokuspunkter

Facilitator vender nu fokus mod familiebehandleren igen. Behandleren skal tage stilling til, hvilke hypoteser og ideer han/hun vil arbejde videre med og afprøve sammen med familien. Facilitatoren understøtter familiebehandleren i udvælgelsen og sikrer at nedfælde de elementer, som familiebehandleren vil arbejde med.

Trin 6: Handling

Her beslutter I, hvilke værktøjer familiebehandleren skal anvende til at arbejde med fokuspunkterne i familiebehandlingen. Familiebehandleren skal kunne se relevansen i det valgte værktøj og have mod på at afprøve det og være klar over, hvordan det kan gøres. Facilitatoren skal sikre, at planen bliver så konkret og detaljeret som muligt, fx hvor skal samtalen afholdes, hvem deltager, hvordan deltagerne placeres i rummet (hvis dette er relevant) osv.

Afslutningsvis aftales et nyt møde (gerne i et tidsinterval, hvor familiebehandleren har været sammen med familien 2-3 gange). Familiebehandleren skal før næste møde have overvejet et nyt formål for overblikskortet.

Behandlerpositioner

Formål

Interaktion med familien.

Hvem kan bruge værktøjet?

Børne- og ungerådgiver i samtalen med familien og familiebehandler.

Den rammesættende position (du er ekspert)

Du skaber overblik, klarhed og sikkerhed for familien. Du ved bedst og kan hjælpe.

Hvornår er den særligt anvendelig?

- Ved opstart af familiebehandling og i starten af en behandlingssession samt ved afklaring af mål og delmål.
- Når særlige budskaber skal formidles, som fx behandlingsplaner, lovgivning og kulturelt bestemte normer for rigtigt og forkert i et givent samfund. Du skal via den rammesættende position være myndigt til stede i behandlingsalliancen og klar i mælet om, hvordan familien kan bruge dig, hvad formålet med behandlingen er, hvad de kan få ud af familiebehandlingen, og hvad de ikke kan få ud af det.
- I familier, der har et tydeligt og for dem genkendeligt billede af, hvordan de forventer familiebehandlerens position bør være.

Eksempler på spørge- og samtaleteknikker i positionen

- "Rammerne er..."
- "Målet er..."
- "Sådan her skal du gøre for at..."
- "Nu skal jeg vise dig, hvordan du skal gøre..."
- "Du har de her muligheder..."
- "Det her kan jeg hjælpe dig med; det her kan jeg ikke hjælpe dig med..."

Den rådgivende position (du er ekspert)

Du hjælper familien med at træffe gode beslutninger for eget liv. Du er ekspert og kan hjælpe. Det er ikke altid familien, som ved bedst, og alle kan have brug for et godt råd for at træffe den rette beslutning eller følge den rigtige vej.

Hvornår er den særligt anvendelig?

- I familier, der ikke umiddelbart har flere værktøjer til at afhjælpe en given situation. De kan være opgivende, overvældede og profitere af, at andre træder til med konkret rådgivning.
- Kan løbende bruges gennem den strukturelle familiebehandling – og i alle processer – særligt når behandleren positionerer sig som ekspert på familiens problem og struktur.

Eksempler på spørge- og samtaleteknikker i positionen

- "Jeg vil foreslå at – fordi..."
- "Mit bedste råd til dig vil være, at du gør..."
- "Ud fra mit kendskab til din familie vil jeg tro, at det bedste for dig at gøre, er..."
- "Det er dit valg, men jeg kan se, at de bedste muligheder for dig er, hvis du gør sådan her..."

Den udviklende position (du er nysgerrig og udforskende)

Du støtter den unges og forældrenes læringsproces. Du vurderer den unges og forældrerens kompetencer og mulighed for udvikling. Du skaber motivation hos familien for at indgå i læringsprocessen og tage aktivt ansvar for egen proces og udvikling. Det er et mål, at familien ikke kun lærer nyt, men også opdager, at de kan meget i forvejen.

Hvornår er den særligt anvendelig?

- I familier, der finder situationen overvældende, men som er aktivt til stede.
- Familier, som giver udtryk for at mangle viden om hvordan, men ønsker forandring.
- Familier, som har nogle kompetencer, de måske ikke har fået øje på, og som kan se potentialet i forandringen.
- Når du tager parti og skaber alliancer på tværs af familien, hvor formålet er at opløse en fastlåst struktur og udvikle en bredere forståelse af hinanden.

Eksempler på spørgeteknikker

- "Hvad lærte du af det?"
- "Prøv selv først, så hjælper jeg, hvis du har brug for det"
- "Kunne du på nogen måde forestille dig, hvad der ville ske, hvis du en dag sagde fra over for din mor?" (refleksive spørgsmålstyper)

Den inddragende position (du er nysgerrig og udforskende)

Den unge og forældrene er eksperter i eget liv. Du har til opgave at få den viden og de kompetencer, familien måtte have, i spil, så de selv kan komme med bud på løsninger og forståelser af egen situation. Du skal undersøge forældrenes og den unges perspektiv og have familien med på råd i alle overvejelser og beslutninger i behandlingsforløbet. Det kræver, at du har gode lytteegenskaber og spørgeteknikker. Det er vigtigt, at du tør holde igen med gode råd og løsninger. At inddrage familien i egne behandlernetater eller anden form for dokumentation kan være med til at skabe en følelse af inddragelse hos familien og skabe gennemsigtighed i behandlingsforløbet.

Hvornår er den særligt anvendelig?

- Den inddragende position er ikke dominerende i strukturel familiebehandling, men kan anvendes i familier, hvor der er en højere grad af åbenhed i dialogen, og hvor familien har en praksis for åbne fælles refleksioner og samskabte løsninger.
- Når du arbejder med en familie, der ønsker forandring og bidrager til processen – som er åben for at byde ind i stedet for at være afventende, og som tager medansvar for familiens problematik.
- I forbindelse med arbejdet med joining og alliance-dannelse, men også når der generelt arbejdes med forandring i familien.

Eksempler på spørgeteknikker

- "Hvordan oplever du det?"
- "Hvad er vigtigst for dig?"
- "Hvilke ideer har du?"

Mesterlære

Formål

Træningsøvelse (adfærd).

Hvem kan bruge værktøjet?

Familiebehandler.

Mesterlære-øvelsen er rettet mod den/de specifikke familiemedlemmer, der skal ændre en konkret adfærd. Det kan derfor være relevant at undlade deltagelse af den/de familiemedlemmer, der udsættes for den uensigtsmæssige adfærd. Det skyldes, at det kan gøre det sværere for det medlem, der skal øve en ny adfærd, at forsøge sig med alternative handlingsformer.

Sådan bruger du værktøjet

Familiebehandleren vil via observation og samtaler med familien have fået et indblik i familiens mønstre og hierarkier samt indsigt i de udfordringer, der er i familien med både kommunikation og adfærd. Det danner baggrund for faglige vurderinger af, hvor og hvordan de enkelte familiemedlemmer udfordrer hinanden, og hvad der således konkret skal arbejdes med at forandre.

Familiebehandleren rammesætter i behandlingsrummet en situation, der kan sammenlignes med de reelle situationer, hvor familien oplever, at uenigheder opstår. Familiebehandleren "spiller" nu over for familiemedlemmerne forskellige måder at agere på. Efterfølgende tales der med familiemedlemmerne om deres oplevelse af de forskellige måder at agere på, og hvordan det opleves at være udsat for dem.

Eksempel på mesterlære-øvelse:

Det er gennem observation og samtaler med den unge og med forældrene blevet klart for dig, at den negative sociale kontrol blandt andet træder frem i måden, faren dagligt kommenterer og irttesætter datterens tøj og påklædning.

Datteren har i samtale med dig fortalt, at faren kommenterer hendes påklædning hele tiden. Hendes oplevelse er, at det er det første og eneste, han kommenterer hos hende, at han altid er negativ i relationen til hende og mistænker hende for dårlige hensigter med det, hun gør. Men hun ønsker bare, at han ikke skal kontrollere hende så meget og stole mere på hende.

Faren beskriver i samtalen med dig, at hans datter ikke vil høre efter, og at det virker som om, hun vil provokere ham og er ligeglad. Han er bekymret for, hvordan andre vil se på hende. Derfor forsøger han igen og igen at påvirke hende, men det skaber konflikt.

Du vurderer, at der måske kan skabes en forandring ved, at faren bliver bedre til også at kommentere andet end tøjet og komme med positive ytringer til datteren. Intentionen med en sådan forandring er at skabe en ny og mere nuanceret kontakt og relation mellem far og datter for derigennem at skabe et nyt ståsted i deres subsystem. Derefter kan der arbejdes videre med nye tiltag. Der tages altså små skridt.

Du inviterer forældrene til en samtale alene uden børnene. Du starter med at joine og sikre dig en god relation til forældrene. Du beskriver ud fra din ekspertposition, hvordan du kan se, at faren har gode intentioner med det, han gør, når han kommenterer datterens påklædning, men at du samtidig også kan se, at de kan opleves anderledes af datteren. At datteren kan (mis)forstå det som kritik og farens manglende tiltro til hende. Hvis faren ønsker, at hun skal forstå intentionerne med sin adfærd, er han nødt til at gøre det på en anden måde.

Du forklarer nu forældrene, at de skal prøve selv at opleve, hvordan det kan føles forskelligt, alt efter hvordan de mødes med kommentarer. Du beder forældrene blive siddende, og du vil så komme ind ad døren igen for at vise dem forskellen (du går ud af mødelokalet – og kommer straks ind igen):

- Behandler: *"Nåh, der er I, I kom for sent, det gør I altid, I skal huske at komme til tiden. Jeg synes det er bekymrende, når I kommer for sent. Gad vide, om I er lige så sløse i andre sammenhænge.....hm, jeg bliver bekymret".*
- Behandler: *"...nu går jeg ud og kommer så ind igen:"*
- Behandler: *"Nåh, der er I, I er lidt forsinkede, men hvor er det dejligt, at I kom. Har der været travlt op til? Har I været nervøse? (tid til at høre forældrenes svar). Nåh, er I klar til, at vi rykker videre sammen? Det er jo jer, der er forældre og dermed jer, der har stor betydning for, hvordan jeres børn trives".*

Direkte derefter spørges forældrene om, hvordan det var mest behageligt at blive mødt, og hvad der gjorde forskellen. Du laver herefter en parallel til farens kommunikation med datteren, og I taler videre om, hvordan datteren kan opleve det, selvom det måske ikke er farens intention.

Nu skifter I, og faren skal nu afprøve, hvordan han kan formulere sig på andre måder. Han guides, vejledes og støttes hele tiden af dig i forhold til at finde måder at formulere sig på.

Situationsspil

Formål

Træningsøvelse (adfærd).

Hvem kan bruge værktøjet?

Familiebehandler.

Sådan bruger du værktøjet

Ved situationsspil trænes andre måder at kommunikere eller skabe relationer, end de måder familiemedlemmerne normalt benytter sig af. Du vil i forbindelse med situationsspil betragte, hvad der sker i rummet, hvem lytter, overtager eller på anden vis reagerer på det iscenesatte. Du kan, hvor det opleves som relevant, deltage med kommentarer eller bemærkninger til det, du ser og oplever. Udgangspunktet for din indblanding i situationen er at udfordre de uhensigtsmæssige dynamikker i familien. Du kan også deltage mere aktivt med bud på alternative måder at agere og handle, som familien skal afprøve. Efterfølgende reflekteres og evalueres med familien.

Eksempel på situationsspil

Før mødet

Du har arbejdet adskilt med forældre og den unge, og familien er nu parat til at deltage i samtaler sammen. Både barn og forældre er trygge ved dig (joining) og har håb om, at forandringer kan ske.

Fokuspunktet er fx far-datter-relationen, hvor den primære kommunikation består af farens kritik, blandt andet af datterens tøjvalg og ønske om sociale aktiviteter uden for hjemmet. Datteren har beskrevet sin frustration over farens kommentarer og kritik. Det går hende på, og det går også faren på, at datteren overhører ham og er ligeglad med hans holdning. Begge har individuelt haft (få) sessioner, hvor de har fortalt om deres oplevelser, og du har udfordret dem hver især i forhold til til at forstå situationen ud fra hinandens perspektiver. Det er dog blevet klart, at den store mængde af negativ kommunikation og manglende positiv relationel kontakt optrapper og skaber uoverensstemmelsen og konflikten mellem far og datter. Derfor forberedes de på – og inviteres til – en fælles samtale.

De er informeret om, at formålet ikke er at kritisere hinanden, men i stedet at arbejde med at de skal kommunikere anderledes sammen. Faren er informeret om, at han er forælder/far og derfor har det primære ansvar for relationen og dermed også for, at kommunikationen er god. Derfor tages der afsæt i at arbejde med, at han får udvidet sin kommunikation til også at indeholde positive retorikker. Derudover skal der trænes, hvad sådanne tiltag kan give datteren af nye muligheder for at reagere, så faren ikke føler sig negligeret eller overhørt. Der arbejdes således med, at begge parter skal have en oplevelse af at være hørt og forstået i forhold til noget af det, der frustrerer dem.

Ved mødet

Far og datter placeres fysisk i samtalerummet. Ofte er det en god ide at placere forældre og barn/børn i forlængelse af hinanden for ikke at understøtte ideen om, at de er i kamp mod hinanden. Ved at placere familie-medlemmerne ved siden af hinanden – men fælles og over for dig (behandleren) – understøtter du en alliance i familien og fremhæver deres fællesskab i relationen til dig (behandleren).

Du rammesætter nu en situation, hvor de skal forestille sig, at datteren er på vej ud ad døren, hvor faren normalt vil kommentere både på tøjvalg og aktivitet. Du beder far og datter vende sig mod hinanden, og faren skal prøve at kommentere på den måde, han tænker vil være allerbedst og give mening for ham:

FAR:

"Sara, hvor skal du hen?
Hvad har du på? Ser du ordentlig
ud? Hvad skal du nu, burde du
ikke blive hjemme og hjælpe din
mor?"

DATTER:

(henvendt til behandleren)
"Kan du se? Det er det, han gør.
Han stiller alle mulige beskyld-
ningsspørgsmål, han venter slet
ikke på svar, han kritiserer bare,
inden han ved, hvad jeg skal."

BEHANDLER:

"Far – som du kan høre, oplever Sara
det som kritik, når du kommer med så
mange spørgsmål lige efter hinanden
og faktisk ikke venter på at høre hendes
svar. Prøv lige at beskrive, hvad det var,
du gerne ville opnå med det, du sagde?"

FAR:

"Jeg er bekymret for hende, jeg er
bekymret for, hvad hun laver,
at hun kommer ud i noget..."

BEHANDLER:

"Ahh, så du er bekymret ... Er du
klar over det, Sara, at din far er
bekymret?"

DATTER:

"Ja, men jeg tror, han er mere
bekymret for, hvad andre skal tænke,
end han er bekymret for mig."

BEHANDLER:

"Så når din far siger, som han gør, men
egentlig ikke venter på, at du svarer,
så tænker du, at han faktisk bare er
bekymret for, hvad andre tænker, og
ikke fordi han er bekymret for dig?"

DATTER: Nikker

BEHANDLER:

"Far, nu skal vi prøve det igen, men denne
gang skal du prøve at sige det på en lidt
anden måde. Vi skal finde en måde, hvor
Sara bliver hørt, og hvor du viser din
reelle bekymring for hende."

Herefter viser og hjælper du faren med at formulere sig på andre måder, der løbende afprøves. Samtidig har du fokus på at oversætte oplevelser med kommunikationen imellem dem.

I dette eksempel kunne det også have været relevant at træne alternative situationer, hvor de kunne være sammen om noget positiv og helt andet end konfliktsituationen for herved at skabe mere balance i kommunikationen i subsystemet (far og datter).

Øvelseskort

Formål

Træningsøvelse (adfærd).

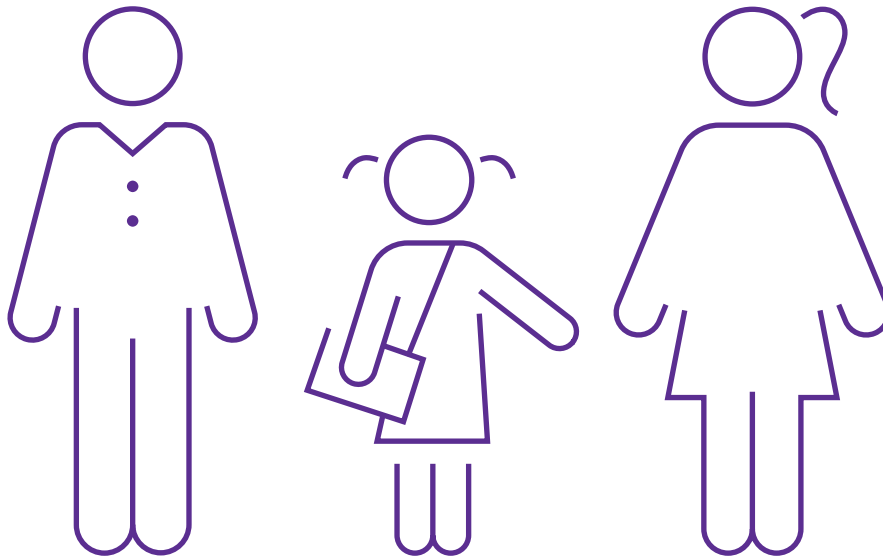

Hvem kan bruge værktøjet?

Familiebehandler.

Sådan bruger du værktøjet

Med øvelseskortet bliver det konkret beskrevet, hvad der skal trænes inden næste samtale, og hvem der skal agere hvordan. Det er vigtigt, at øvelser og aftaler ikke kun er relateret til ét familiemedlem, men at flere medlemmer er tildelt en opgave. Herved understøttes, at alle familiemedlemmer oplever en form for ligevægt i behandlingen, hvor alle skal bidrage til forandringsskabelsen. Det er dog ikke sikkert, at alle skal arbejde lige meget med adfærdsændring. Øvelseskortet udfyldes sammen med de familiemedlemmer, der har deltaget i den konkrete behandlingssession. Opgaver kan med fordel stilles på baggrund af øvelser, der er lavet i familiebehandlingsrummet, hvor medlemmerne har fået indsigt i, hvad fx forandring i egen måde at kommunikere på kan betyde for relationer og dynamikker i hjemmet. Således har øvelserne været afprøvet i et behandlingsrum, og der er tale om fortsat træning uden for behandlingsrummet. Der skal ved næste samtale altid følges op på, hvordan det er gået i forhold til at arbejde selvstændigt med opgaverne.

Eksempel på Øvelseskort:

Anas (far) og Dalia (mor) har deltaget i behandlingssessionen. De har arbejdet med at blive bedre til at støtte hinanden i deres fælles forælderrolle, så konflikter med Aya (datter) ikke bliver så store, og i at de har et større fælles ansvar i forhold til at løse dem.

Formål med øvelseskort

Anas skal finde ud af, hvad det betyder for relationen, når han får andre oplevelser med Aya end dem, hvor han bebrejder og kritiserer hende. Dalia skal støtte sin mand i at få en anden rolle, end som den der skal kontrollere Aya. Hun skal hjælpe ham, så han kan få lov til at vise sin omsorg og bekymring for Aya på en anden måde.

Aftaler i øvelseskort

Når der opstår mindre uenigheder i hjemmet, hvor Aya bliver vred, skal Dalia tage uoverensstemmelsen med Aya og ikke skyde konflikterne over til faren.

Anas skal undgå at kritisere Ayas tøj. To gange om dagen skal han sige positive ting til/rose hende. Det kan være små ting.

Kan Anas mærke, at der bliver en større konflikt, skal han forlade hjemmet/gå i et andet rum og lade Dalia håndtere situationen med Aya.

Aftalekort

Formål

Aftaler, handleanvisninger og inddragelse af ressourcepersoner.

Hvem kan bruge værktøjet?

Børne- og ungerådgiver, familiebehandler og øvrige relevante samarbejdspartnere

Sådan bruger du værktøjet

Sammen med familien, eller enkelte familiemedlemmer hver for sig, nedfældes familiens aftaler. Har den unge brug for at gennemgå eventuelle aftaler med dig alene, kan dette gøres. Herefter kan du efter aftale med den unge tage de ting, som er vigtige at få resten af familiens accept af, med fra jeres samtale. På denne måde får den unge først mulighed for at udtrykke sig frit uden for familierummet, og dernæst drages hendes/hans perspektiv med ind i familiens samlede aftalekort. Her skal du støtte den unge, men samtidig tilgodese og acceptere, at andre familiemedlemmer kan forstå situationen anderledes.

Eksempel på aftalekort

Vi har i familien aftalt følgende:

Dana (datter) må gerne have venneaftaler hos sine klassekammerater. For at Malik (far) og Aisha (mor) kan føle sig trygge, fortæller Dana, hvor hun er, og hvem hun er sammen med. Dana skal være hjemme kl. 21.00. Når Dana kommer hjem fra skole eller venneaftaler, kan Malik (far) og Aisha (mor) roligt spørge ind til, hvordan dagen er gået. Malik og Aisha skal i samtalen udvise interesse og tillid, ikke kontrol. Malik og Aisha må ikke tjekke Danas telefon, beskeder eller sociale medier.

Ressourcepersoner i netværket

Dana får en kontaktperson. Hun mødes med hende ca. én gang om ugen (tirsdag eller torsdag eftermiddag). En gang om måneden kommer kontaktpersonen med hjem og spiser sammen med familien, så forældrene også får mulighed for at tale med hende/ham, og én gang om måneden holdes der møde mellem børne- og ungerådgiveren, Dana og forældrene. Familien mødes fortsat med familiebehandleren. Kontaktpersonen fortæller ikke noget til forældrene, medmindre det er aftalt med Dana.

Handleanvisninger

Føler Dana sig utryk, eller oplever hun, at aftaler ikke overholdes, må hun til enhver tid tale med børne- og ungerådgiveren om det. Også før hun fortæller sine forældre det.

Gode råd

Gode råd

Æresrelaterede konflikter finder både sted i velintegrerede, ressourcestærke familier og i familier i udsatte positioner. Det skyldes, at forståelsen af konflikten og opfattelsen af, hvordan den kan løses, ofte påvirkes af familiemæssige, kulturelle og religiøse normer og værdier. Det er derfor vigtigt, at du er opmærksom på, at selvom en familie tilsyneladende ikke er i en udsat position, kan det stadig være aktuelt at undersøge, hvorvidt en æresrelateret problematik er i spil i familien. Erfaringer viser dog, at familierne ofte har sager i flere af kommunens forvaltninger – fx på integrations- og beskæftigelsesområdet, børn- og familieområdet eller

skole- og dagtilbudsområdet. Familierne kan således være i kontakt med flere fagprofessionelle med forskellige roller, funktioner og krav. Det er derfor vigtigt at tage højde for familiens samlede situation.

I det følgende beskrives fire elementer, som det vil være givtigt for kommunen at arbejde ud fra, og som kan bidrage til at styrke kommunens samlede indsats med at opspore familierne og arbejde mod fælles mål.

Inddragelse, tillid og
relationsopbygning

Fælles fagligt
vidensfundament

Afslutning og
vedligeholdelse

Løbende opfølgning
og justering

Fælles fagligt vidensfundament

Et fælles fundament for arbejdet med familierne, herunder fælles faglig viden om æresrelaterede konflikter, styrker opsporingsarbejdet og en fælles tilgang i indsatsen og familiebehandlingen. Det er med til at etablere et fælles mindset, som familierne møder gennem indsatsen. Det understøtter, at familierne føler sig hørt og forstået på samme måde på tværs af de medarbejdere, de møder under indsatsen. Et fælles fagligt vidensfundament omfatter, at:

- Medarbejdere, der er involveret i sagen, har viden om æresrelaterede konflikter.
- Medarbejdere har mulighed for kollegial sparring og/eller supervision i forbindelse med familiebehandlingen. Det skaber en tryk ramme for erfaringsudveksling om et potentielt psykisk krævende arbejde og understøtter muligheden for at bevare relationen og alliancen mellem medarbejder og familie.
- Der uddannes fx en ressource- eller vidensperson, som kan fungere som intern ekspert i sager om æresrelaterede konflikter. Det sikrer, at familierne hurtigt kan få den nødvendige hjælp og forebygger, at konflikter eskaleres.
- Medarbejdere er orienterede om kommunens beredskabsplan på æresområdet, hvor arbejds gange og snitflader fremgår.

Inddragelse, tillid og relationsopbygning

Det tillidsopbyggende relationsarbejde mellem dig som fagprofessionel og familien udgør fundamentet for at kunne skabe forandringer i familien. For familien handler det blandt andet om at turde være åben, ærlig og lade sig støtte i en forandring. Det er derfor vigtigt, at du sammen med familien afstemmer forventningerne til familiebehandlingen. Det betyder også, at familien skal opleve medbestemmelse i forhold til hvilke mål og problemstillinger, de ønsker at arbejde med.

Det kan fx opnås ved at:

- Orienter om tavshedspligt og underretningspligt. Vær tydelig om, hvilken information der deles med hvem, hvordan, hvornår og hvorfor.
- Vær opmærksom på, at familien kan befinde sig i en særligt sårbar position, og at frygt for myndigheder og bekymringer om rygter, hvis familien visiteres til familiebehandling, kan forstyrre din dialog med familien. Italesæt derfor bekymringer og vær klar og tydelig i din kommunikation.
- Indtag en aktiv og tydelig ledelse af rummet for at skabe trykthed og stimulere familiemedlemmernes tillid. Både forældre og børn skal kunne føle sig trygge ved at fortælle, hvad de har på sinde samtidig med, at de har tiltro til, at du ønsker at hjælpe familien.
- Arbejd professionelt med kulturel forskellighed. Bevidsthed om egne forforståelser og en åben og udforskende tilgang til familiens problematikker skaber afsæt for, at egen viden træder i baggrunden, så familiens historie får lov at fylde.

Løbende opfølgning og justering

For at sikre, at alle arbejder ud fra en fælles faglig forståelse og i en fælles retning – og med fælles eller gensidigt understøttende mål i eventuelle sideløbende indsatser, er det vigtigt løbende at følge op i forhold til, hvordan det går med arbejdet med familien, og om der eventuelt er behov for at justere i indsatsen. Det kan fx gøres ved at:

- Nedsætte faste arbejdsteam, der har et fælles mål, og eventuelt også fra øvrige relevante afdelinger.
- Tage afsæt i eksisterende organisering og samarbejdsstrukturer og fastsæt strukturerede mødeprocesser, der giver mulighed for systematisk vidensdeling og fælles refleksion om familien.

Afslutning og vedligeholdelse

Ved afslutning af familiebehandlingsindsatsen vil det være en fordel at overveje, hvordan du kan støtte familiens fortsatte positive udvikling og vedligeholdelse af de opnåede mål. Ved opfølgningen og afslutningen af indsatsen kan det være hjælpsomt at anlægge et tilbageskuende perspektiv og hjælpe familien med at se den positive udvikling. Dette kombineres med et fremadskuende perspektiv ved at lægge ansvaret tilbage til familien og sammen planlægge, hvordan udviklingen skal understøttes. Herudover forberedes familien på eventuelle tilbagefald, og der aftales, hvordan de håndteres.

Overvej, hvilke tilbud din kommune har, som vil være relevante for familien, fx:

- Skole og uddannelse: Her vil PPR og UU-vejleder kunne rådgive i forhold til støttebehov i en undervisningskontekst.
- Socialforvaltningen: Her vil forvaltningen kunne understøtte familiens videre udvikling gennem serviceloven. Det kan blandt andet være forældrekurser, støttekontaktperson og andre relevante tilbud.
- Beskæftigelsesforvaltningen: Koordinering og vidensdeling om familiens igangværende og planlagte indsatser kan reducere pres og stress i familien.
- Sundhedspersonalet og boligsociale indsatser: Har tit indblik i familien i hjemmet og i lokalområdet og kan være en vigtig støtte for familien.

Læs mere

Om Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

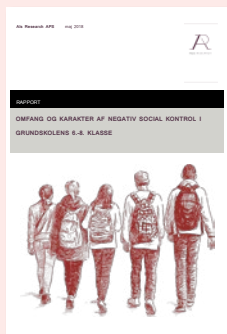
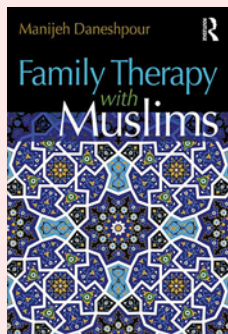
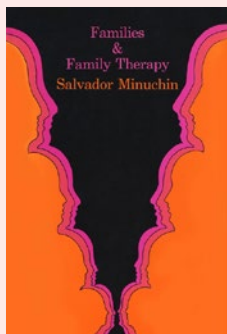
- Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (2025). *MÆRK VIDEN om genopdragelsesrejser.*
- Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (2025). *MÆRK VIDEN om tvangsægteskaber.*
- Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (2025). *MÆRK VIDEN om fastholdelse i muslimske ægteskaber.*
- Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (2025). *MÆRK VIDEN om vold i æresrelaterede konflikter.*
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019). *Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter.*
- Als Research (2018). *Omfang og karakter af negativ social kontrol i grundskolens 6. – 8. klasse.*

Du finder publikationerne på www.nc-maerk.dk/publikationer-og-materialer

Familiestrukturer og familierapi

- Leif Tøfting Kongsgaard (2018). *Multiteoretisk praksis i socialt arbejde*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Manijeh Daneshpour (2017). *Family Therapy with Muslims*. New York: Routledge.
- Patricia Minuchin, Jorge Colapinto og Salvador Minuchin (2008). *Udsatte familier i et ressourceperspektiv*. Hans Reitzel.
- Håkon Hårtveit og Per Jensen (2004). *Familien - plus én: indføring i familierapi*. Århus: Klim.
- Salvador Minuchin, H. C. Fishman (1981). *Family therapy techniques*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Salvador Minuchin (1974). *Families & family therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Hvor kan jeg hente yderligere hjælp?

Sikkerhedskonsulenterne

Sikkerhedskonsulenterne tilbyder specialiseret og gratis rådgivning til fagpersoner og borgere om æresrelaterede konflikter. Sikkerhedskonsulenterne yder specialiseret hjælp og rådgivning om fx risikovurdering, sikring af borgerens sikkerhed og tryghed, koordination med relevante myndigheder og andre aktører samt opfølgning – herunder også ved bekymring om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold.

Læs om sikkerhedskonsulenterne på:

www.nc-maerk.dk/raadgivningstilbud/sikkerhedskonsulenterne/

og find kontaktinformation på konsulenter i din region.

MÆRK Rådgivning

MÆRKs Rådgivning yder gratis rådgivning til kommunale ledere og medarbejdere, der ønsker at styrke arbejdet med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

MÆRKs Rådgivning er baseret på aktuel bedste viden og lovende praksis på området. Derudover har MÆRKs Rådgivning mulighed for at inddrage eksperter fra blandt andet myndigheder, universiteter og civilsamfund i rådgivningen.

MÆRKs Rådgivning handler blandt andet om, hvordan kommuner kan:

- Forebygge, opspore og håndtere æresrelaterede konflikter.
- Styrke organiseringen, optimere interne og eksterne arbejdsgange samt sikre den rette tilbudsvifte.
- Kortlægge og styrke samarbejdet mellem civilsamfund og kommuner.
- Opkvalificere fagpersoner og kommunale ressource- og videnspersoner i kommunerne.
- Udvikle og revidere beredskabsplaner og action cards fra opstart til implementering.

MÆRKs Rådgivning kan kontaktes på +45 72 14 23 33 eller på maerk@siri.dk. Du også tilmelde dig MÆRKs temadage, webinarer, kurser, netværksmøder og andre arrangementer via MÆRKs hjemmeside: www.nc-maerk.dk.

